

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного

ЗАТВЕРДЖУЮ

директор Інституту ботаніки
ім. М.Г. Холодного НАН України
чл.-кор. НАН України

 Сергій МОСЯКІН

15 травня 2023 р.

Наказ від 15.05.2023 р. № 8н

ПОЛОЖЕННЯ

про Комісію з питань етики та біоетики
при вченій раді Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного
Національної академії наук України

СХВАЛЕНО

Вченою радою Інституту ботаніки
ім. М.Г. Холодного НАН України
Протокол від 11 травня 2023 р. № 6

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про Комісію з питань етики та біоетики при вченій раді Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного Національної академії наук України (далі – Комісія та Інститут ботаніки) визначає порядок її формування та діяльності.

1.2. У своїй діяльності Комісія керується діючими інструктивними документами з питань етики та біоетики, законами України «Про освіту» і «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», Закону України від 25.06.91 № 1264-XII "Про охорону навколишнього природного середовища", Закону України Про рослинний світ №591-XIV від 09.04.1999, Закону України Про природно-заповідний фонд України від 16.06.1992 № 2456-XII, Закону України Про Червону книгу України від 07.02.2002 № 3055-III, Закону України Про екологічну мережу України від 24.06.2004 № 1864-IV, Закону України "Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів від 31.05. 2007 № 1103-V, а також міжнародними етичними стандартами, зокрема: Директивою 92/43/ЄС «Про збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори» (*Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora*), Бернською Конвенцією про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (*Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats*), Куньмінсько-Монреальською Глобальною Рамковою програмою у сфері біорізноманіття (*Kunming-Montreal Global biodiversity framework, 18 Dec. 2022, CBD/COP/15/L.25*); Статутом Інституту ботаніки, Статутом НАН України, Етичним кодексом ученого України, затвердженим постановою загальних зборів НАН України від 15.04.2009 № 2. Крім того, Комісія тісно співпрацює з Українською асоціацією з біоетики. Фахівці комісії проводять експертизу ініціативних досліджень (перед плануванням та перед апробацією дисертації), науково-дослідних робіт Інституту ботаніки.

1.3. Комісія складається не менш як із 5 осіб, її кількісний і персональний склад затверджується вченою радою.

1.4. Склад Комісії затверджується наказом директора Інституту, у своїй діяльності підзвітна та підконтрольна директору, заступнику директора з наукової роботи та вченій раді Інституту.

1.5. Внесення змін до персонального складу Комісії може здійснювати вчена рада протягом терміну її повноважень у зв'язку з вибуттям членів зі складу Комісії (за власним бажанням чи з інших причин).

1.6. Діяльність членів Комісії здійснюється на громадських засадах.

2. ПРИНЦИП РОБОТИ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ КОМІСІЇ

2.1. Метою Комісії є консультативна допомога та контроль дотримання етичних і морально-правових принципів проведення науково-дослідних робіт та дисертаційних досліджень науковців Інституту ботаніки.

2.2. Моніторинг дотримання членами колективу наукових працівників Інституту ботаніки Етичного кодексу вченого України. Надання консультацій дослідникам з питань академічної доброчесності, принципів наукової етики та біоетики.

2.3. Розгляд справ щодо порушення працівниками установи принципів наукової етики та біоетики при проведенні наукових досліджень та публікації їх результатів.

2.4. Надання, за результатами розгляду справ про порушення наукової етики та біоетики, рекомендацій вченій раді та дирекції Інституту ботаніки. Ініціювання заходів щодо захисту прав та інтересів наукових працівників і запобігання порушенню норм етики в Інституті ботаніки.

2.5. Проведення експертизи наукових досліджень, експериментальних розробок і наукових творів (творів наукового характеру), які створюються у процесі роботи науковими працівниками та здобувачами наукових ступенів на предмет дотримання етичних норм і правил академічної доброчесності, а також підготовки необхідних документів.

2.6. Предметом експертизи Комісії з питань етики та біоетики є всі дослідження, які проводяться з використанням рослин, грибів та водоростей.

2.7. Комісія з питань етики та біоетики надає дозвіл на проведення всіх досліджень та надає оцінку дотримання вимог біоетики після їх завершення; надає, за результатами розгляду справ про порушення наукової етики та біоетики, рекомендації вченій раді та дирекції Інституту ботаніки; ініціює заходи щодо захисту прав та інтересів наукових працівників і запобігання порушенню норм етики та біоетики в Інституті ботаніки. За необхідності Комісія з питань етики та біоетики може проводити моніторинг дотримання вимог під час проведення досліджень.

3. ПОРЯДОК РОБОТИ КОМІСІЇ

3.1. Організаційною формою роботи Комісії є засідання, які скликаються головою Комісії або на вимогу не менше двох її членів.

3.2. Засідання вважається правомочним, якщо на ньому присутні більше половини від загального складу Комісії.

3.3. Повідомлення (заяви) про порушення норм етики та біоетики вченими Інституту ботаніки приймаються Комісією від усіх членів колективу наукових працівників установи, а також від сторонніх осіб і в обов'язковому порядку розглядаються не пізніше, ніж у десятиденний термін від дня їх надходження.

3.4. За потреби для попередньої експертизи матеріалів, викладених у повідомленні, Комісія може залучати відповідних фахівців Інституту ботаніки з власної ініціативи або ж звернутися до дирекції з проханням про створення окремої експертної групи для розгляду означеного в повідомленні порушення наукової етики працівником установи.

3.5. Засідання Комісії може проводитися у закритому режимі, або в присутності сторін конфлікту, якщо з боку однієї чи обох сторін буде висловлене

письмове або усне бажання про свою присутність при розгляді Комісією відповідної справи.

3.5. У випадку, коли особою, дії якої оскаржуються, є член Комісії або близька йому особа, він не бере участі у розгляді відповідної справи.

3.7. Якщо зміст викладених у повідомленні фактів виходить за межі компетенції Комісії, вона приймає рішення, яке обґрунтовується, про відмову його розгляду та у найкоротший строк письмово повідомляє про це заявника із роз'ясненням причин відмови.

3.8. Якщо член Комісії не може взяти участь у її засіданні з поважних причин, він має право довести свою думку до відома Комісії у письмовій формі або з використанням різних засобів комунікації.

3.9. Для отримання висновку Комісії з питань етики та біоетики при плануванні наукових досліджень необхідно надати голові комісії наступні документи:

- заяву встановленої форми;
- розширену анотацію наукової роботи із зазначенням об'єктів та всіх методик дослідження.

3.10. Для отримання висновків Комісії з питань етики та біоетики після завершення наукових досліджень необхідно надати голові комісії наступні документи:

- заяву встановленої форми;
- результати дослідження, оформлені у вигляді рукопису дисертаційної роботи, звіту НДР чи рукопису наукової статті;
- довідку про оригінальність дисертації.

3.11. Голова призначає 2 експертів (1 – з числа членів Комісії з питань етики та біоетики та 1 – з числа фахівців у відповідній галузі досліджень), які протягом 2 тижнів повинні надати висновок щодо відповідності запланованого дослідження чинному законодавству та міжнародним стандартам.

3.12. За результатами розгляду матеріалів на засіданні Комісії з питань етики та біоетики секретар готує висновок щодо можливості проведення наукового дослідження в рамках його планування або висновок щодо дотримання вимог після його завершення. Висновок надається виконавцю не пізніше 1 тижня після засідання комісії.

4. ПОРЯДОК ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ КОМІСІЄЮ

4.1. Ухвали Комісія приймає таємним або відкритим голосуванням, за рішенням присутніх на засіданні членів Комісії.

4.2. Ухвала Комісії вважається прийнятою, якщо за неї проголосувала більшість від присутніх на засіданні членів. Якщо голоси членів Комісії поділилися порівну, вона вважається неприйнятою. Справа надається на

повторний розгляд, про що повідомляються заявник та особа, дії якої оскаржуються.

4.3. Член Комісії, який має відмінну думку, від прийнятої в ухвалі Комісії, має право докласти до цієї ухвали письмове повідомлення про свою позицію.

4.4. Копії рішень Комісії надаються заявнику та особі, дії якої оскаржуються, у триденний термін від дати проведення засідання Комісії, на якому розглядалася відповідна заява.

4.5. Протокол засідання Комісії зберігається у справах вченої ради.

4.6. Рішення Комісії мають рекомендаційний характер і подаються до вченої ради Інституту ботаніки для прийняття остаточної ухвали.

5. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

5.1. Положення про Комісію та її склад затверджується вченою радою Інституту ботаніки.

5.2. Зміни та доповнення до цього положення вносяться шляхом його затвердження в новій редакції. Після затвердження нової редакції попереднє положення втрачає юридичну силу.